

POSTANOWIENIE

Dnia 14 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie obwinionego sędziego Sądu Rejonowego w O. P. J.
po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej 14 października 2024 r.
na posiedzeniu bez udziału stron
wniosku adw. P. M. działającego z substytucji adw. M. P. – obrońcy SSR P. J. o
wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego: Marii Szczepaniec, Antoniego Bojańczyka
i Leszka Boska od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt I ZB 61/23,
na podstawie art. 40 § 1 k.p.k. oraz art. 41 § 1 k.p.k.,

postanowił:

wniosku nie uwzględnąć.

UZASADNIENIE

Pismem z 24 sierpnia 2023 r. - adw. P. M. działający z substytucji adw. M. P. – obrońcy SSR P. J., wniósł o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego: Marii Szczepaniec, Antoniego Bojańczyka i Leszka Boska od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. akt I ZB 61/23, dotyczącej wniosku obrońcy, który wpłynął do Sądu Najwyższego 4 sierpnia 2023 r. o stwierdzenie braku spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności sędziego SN Tomasza Demendeckiego wyznaczonego do orzekania w sprawie o sygn. akt II ZSG 4/22.

Jako podstawę prawną wnioskodawca podał przepisy art. 40 § 1 ust. 1 k.p.k. oraz art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w

zw. z art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej w zw. z art. 6 ust. 1 w zw. z art. 13 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

W uzasadnieniu wniosku adw. P. M. wskazał, że prowadzenie postępowania oraz wydanie orzeczenia przez sędziów powołanych przy udziale organu ukształtowanego ustawą o KRS z 2017 r. prowadziłoby w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Sądu Najwyższego do naruszenia standardu niezależności i bezstronności sędziego w wymiarze zewnętrznym i obiektywnym. To zaś stanowiłoby naruszenie, art. 45 ust. 1 Konstytucji RP w zw. z art. 47 KPP w. zw. z art. 6 ust. 1 EKPC, a w konsekwencji oznaczało nienależytą obsadę sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Zgodnie z posiadanymi przez wnioskodawcę informacjami, sędzia SN Maria Szczepaniec, sędzia SN Antoni Bojańczyk i sędzia SN Leszek Bosek zostali powołani do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego postanowieniem Prezydenta RP z 10 października 2018 r., nr 1130.48.2018, w następstwie uchwały z 28 sierpnia 2018 r., nr 331/2018 o przedstawieniu wniosku o powołanie sędziego, podjętej przez organ ukształtowany ustawą o KRS z 2017 r. Obrońca sędziego P. J. zwrócił uwagę, że na podstawie dokładnie tego samego postanowienia Prezydenta RP oraz tej samej uchwały organu ukształtowanego ustawą o KRS z 2017 r. powołany na urząd sędziego został sędzia SN Tomasz Demendecki, którego dotyczy wniosek obrońcy z 4 sierpnia 2023 r.

W ocenie wnioskodawcy, w przedmiotowej sprawie złożenie wniosku o wyłączenie wskazanych sędziów jest uzasadnione z uwagi na okoliczności powołania przy udziale organu ukształtowanego ustawą o KRS z 2017 r. Okoliczność ta, ze względu na treść uchwały składu połączonych Izb: Izby Cywilnej, Karnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSAI-4110-1/20 oraz uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, stanowi samodzielną i wystarczającą podstawę uzasadniającą wyłączenie sędziów od orzekania w sprawie.

Adw. P. M. przywołując m.in. wyrok TSUE z 19.11.2019 w sprawach połączonych C-585/18, C-624/18 i C-625/18, wyrok TSUE z 6.10.2021 r. w sprawie C - 487/19, wyrok ETPC z 22.07.2021 r. w sprawie Reczkowicz v.

Polska, nr skargi 43447/19, z 8.11.2021 r. wyrok ETPC w sprawie Dolińska-Ficek i Ozimek v. Polska, nr skargi 49868 i 57511/19, wyrok ETPC z 16.06.2022 r. w sprawie Żurek v. Polska, nr skargi 39650/18, nadmieniał, że udział organu ukształtowanego ustawą o KRS w procesie nominacji do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego prowadzi do uznania braku prawidłowości powołania na ten urząd.

Wnioskodawca wskazał, że sędzia P. J., jako obwiniony w sprawie o sygn. akt I ZSK 24/22, zajął powszechnie znane, krytyczne stanowisko wobec organu ukształtowanego ustawą o KRS z 2017 r. Adw. P. M. podkreślił, że sprawa pod sygn. akt II ZSG 4/22 stanowi postępowanie w przedmiocie wniosku o wznowienie postępowania dot. zawieszenia w czynnościach służbowych P. J. z uwagi na wydanie w tym przedmiocie uchwał przez nieistniejącą już Izbę Dyscyplinarną, które to uchwały wydano w związku z postępowaniem dyscyplinarnym toczącym się obecnie właśnie pod sygn. I ZSK 24/22. Okoliczności te w połączeniu z udziałem sędzi SN Marii Szczepaniec, sędziego SN Antoniego Bojańczyka i sędziego SN Leszka Boska w postępowaniu nominacyjnym z udziałem tego organu, pozwalają w ocenie wnioskodawcy na przyjęcie, że w tej sprawie zachodzi wątpliwość dotycząca bezstronności zewnętrznej tych sędziów.

Zdaniem wnioskodawcy powstanie uzasadnionych wątpliwości co do bezstronności sędziów SN: Marii Szczepaniec, Antoniego Bojańczyka i Leszka Boska, wynikało z wzięcia przez tych Sędziów udziału w konkursie na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego, przyjęcie nominacji, przystąpienie do wykonywania obowiązków w Sądzie Najwyższym, mimo istotnych i publicznie znanych wątpliwości, dotyczących niezależności w wymiarze zewnętrznym sędziego, powołanego z udziałem organu ukształtowanego ustawą o KRS z 2017 r. i następcze zaniechanie złożenia oświadczeń o zaistnieniu okoliczności uzasadniających ich wyłączenie od rozpoznania niniejszej sprawy, która dotyczy m.in. stosunku obwinionego do organu, który uczestniczył w procedurze nominacyjnej wskutek której objęci wnioskiem sędziowie sami uczestniczyli - pomimo kolejnych orzeczeń sądów krajowych i międzynarodowych, z których wynikało, że orzekanie przez osoby, w których powołaniu na urząd sędziego brał

udział organ powołany ustawą o KRS z 2017 r., naruszają gwarancje rozpatrzenia sprawy przez niezawisły i bezstronny sąd powołany na mocy ustawy.

Adw. P. M., przywołując treść uchwały Sądu Najwyższego z 2 czerwca 2022 r., sygn. akt I KZP 2/22, uznał, że rozpoznając wniosek o wyłączenie od orzekania sędziego SN Tomasza Demendeckiego, sędziowie SN: Maria Szczepaniec, Antoni Bojańczyk i Leszek Bosek, ocenialiby zarazem prawidłowość własnego powołania na urząd sędziego w procedurze nominacyjnej, w której sami uczestniczyli.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o wyłączenie sędziów Sądu Najwyższego: Marii Szczepaniec, Antoniego Bojańczyka i Leszka Boska nie jest zasadny.

Sędziowie są niezawisli i nieusuwalni (art. 178 i 180 Konstytucji RP), dlatego wyłączenie sędziego w oparciu o art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. nie może być dowolne. Nie ma podstaw, przede wszystkim dlatego, że nie spełnia się ustawowa podstawa do wyłączenia sędziego z art. 40 § 1 pkt. 1 k.p.k. Wniosek takiej podstawy nie przedstawia. Nie wystarcza sam art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., gdyż jest pochodny od ustawowej podstawy wyłączenia sędziego.

Gdyby zaś odczytać wniosek, że podstawa ta spełnia się ze względu na orzecznictwo krajowe i zagraniczne, to zapatrywanie to nie jest uprawnione, gdyż wymiar sprawiedliwości to domena prawa krajowego. Ustrój i postępowanie przed sądami określają ustawy (art. 176 ust. 2 Konstytucji RP).

Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym wprost stanowi, że niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez Sąd Najwyższy lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości (art. 29 § 3). Uchwała Sądu Najwyższego nie ma rangi ustawy, nie jest źródłem prawa, które może zmienić lub zastąpić ustawę (art. 87 ust. 1, art. 176 ust. 2 Konstytucji RP).

Status sędziów Sądu Najwyższego zgodny jest z ustawą i Konstytucją. Kwestie sporne jakie wystąpiły w tym zakresie rozstrzygnęły orzeczenia polskiego Trybunału Konstytucyjnego, w tym wyroki: z 20 kwietnia 2020 r., U 2/20; z 2 czerwca 2020 r., P 13/19, z 7 października 2021 r., K 3/21; z 24 listopada 2021 r., K 6/21; z 23 stycznia 2022 r., P 10/19; z 10 marca 2022 r., K 7/21.

Za właściwe należy przyjąć stanowisko, iż uchwała składu połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2020 r., BSAI-4110-1/20, nie wiąże formalnie sędziów Sądu Najwyższego, natomiast zawarte w niej myśli mogą być wykorzystywane w praktyce orzeczniczej w granicach normalnych sposobów wykładni prawa (postanowienie Sądu Najwyższego z 3 listopada 2021 r., IV KO 86/21).

Ocena ta nie ulega zmianie w aspekcie wskazanej we wniosku podstawy z art. 41 § 1 k.p.k., jako że i tę sytuację oceniono negatywnie. Kwestia *iudex suspectus* ze względu na zarzuty ustrojowe nie jest nowa. Otóż Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 23 stycznia 2022 r., sygn. P 10/19, orzekł:

1. Art. 49 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 1805, ze zm.) w zakresie, w jakim za przesłankę mogącą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie uznaje jakąkolwiek okoliczność odnoszącą się do procedury powoływania tego sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa do pełnienia urzędu, jest niezgodny z: a) art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, b) art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji.
2. Art. 31 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1904) w związku z art. 49 § 1 ustawy z 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego w zakresie, w jakim za przesłankę wyłączenia sędziego z orzekania uznaje okoliczność, że obwieszczenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej o wolnych stanowiskach sędziego w Sądzie Najwyższym, na podstawie którego rozpoczyna się proces nominacyjny sędziów, stanowi akt wymagający dla swojej ważności podpisu Prezesa Rady Ministrów (kontrasygnaty), a konsekwencją jego braku jest wątpliwość co do bezstronności sędziego powołanego do pełnienia urzędu w procedurze nominacyjnej rozpoczętej takim obwieszczeniem, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 144 ust. 2 oraz art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji.
3. Art. 1 w związku z art. 82 § 1 i art. 86, art. 87, art. 88 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym w zakresie, w jakim stanowi normatywną podstawę rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy o statusie osoby powołanej do sprawowania urzędu na stanowisku sędziego, w tym sędziego Sądu Najwyższego, i

wynikających z tego uprawnieniach takiego sędziego oraz związanej z tym statusem skuteczności czynności sądu dokonanej z udziałem tej osoby, jest niezgodny z art. 2 w związku z art. 10, art. 144 ust. 3 pkt 17 i art. 183 ust. 1 i 2 Konstytucji.

Wprawdzie wyrok Trybunału dotyczy art. 49 k.p.c., jednak pozwala stwierdzić, że przedstawiona w nim wykładnia prawa rozciąga się również na problem stosowania art. 41 § 1 k.p.k. ze względu na zbieżną podstawę oceny dopuszczalności wyłączenia sędziego od rozpoznania sprawy na wniosek (*iudex suspectus*).

Wskazać również należy na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 2 czerwca 2020 r., sygn. akt P 13/19, w którym orzeczono, że:

Art. 49 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2019 r. poz. 1460, ze zm.) w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu podniesienia okoliczności wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, jest niezgodny z art. 179 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Z tych względów orzeczono jak w sentencji.

[M. T.]

[ms]